

УДК 33.336

НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В БАНКІВСЬКО-ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Березянюк Тамара Володимирівна,

д.е.н., доц., завідувач кафедри

Економіки праці та менеджменту

Національний університет харчових технологій,

м.Київ, Україна

tvb-nuft@i.ua

Анотація. В роботі висвітлено основні напрямки політики розвитку відповідальності бізнесу перед суспільством, характеристики, властивості формування відповідальної економічної діяльності у рамках ринкового суспільства та соціальної держави. Основну увагу приділено настановам міжнародних наддержавних організацій та практичній реалізації завдань КСВ у фінансовій сфері та відмінностям їх застосування. Також надано орієнтири для впровадження КСВ у банківсько-фінансових установах. Крім того, надано порівняння характеру та розвитку корпоративної соціальної відповідальності у банківсько-фінансовій сфері провідних банківських організацій та національного фінансового сектору за вплив рішень, які вони приймають та їх дій на суспільство і навколишнє середовище. Увагу приділено реалізації Принципів Екватору в банківській системі.

Ключові слова. Банківсько-фінансовий сектор, корпоративна соціальна відповідальність, принципи екватора, Саміт G-20, принципи екватора

Останні два десятиріччя набуло поширення впровадження в систему державної регуляції підходів відповідальності корпоративного сектору за наслідки впливу на суспільство. Криза 2008 року знову активізувала пошуки оптимізації стосунків у суспільстві між державою, громадою та корпоративним сектором. У результативних документах міжнародної спільноти: формат G-20 – наголос зроблено не тільки на завданнях пом'якшення впливу кризи, але і на реформуванні головних чинників та інструментів регуляції в інституціональному середовищі [1]. Основним інструментом реформування визнано впровадження «соціальної відповідальності» в усіх секторах економіки.

В матеріалах Саміту G-20, безпосередньо зазначено: уряди мають розробляти прозоре, справедливе та надійне регулювання бізнесу, включаючи постійний моніторинг та нагляд за його діяльністю [2]

Основою нового алгоритму ринкового устрою є регулювання через впорядкування та контроль діяльності фінансового ринку. При цьому інструментом досягнення макроекономічної стабільності визнано державне управління в напрямку подолання провалів ринку. Джерелом ринкових дисбалансів визнано недосконалість та спекулятивний характер фінансової системи.

«Соціальна відповідальність» - відповідальність організації за вплив її рішень і діяльності на суспільство і навколишнє середовище через прозоре і етичну поведінку [3]

Таблиця 1

Напрямки реалізації концепції КСВ в міжнародній банківській системі

Назва	Напрямок КСВ
Bank of America	боротьба з голодом, підтримка постраждалих від стихійних лих інклюзивні банкомати усунення гендерної дискримінації
Citybank	програми фінансування житла догляд за безпритульними тваринами перехід до відновлюваних джерел енергії
Deutsche Bank	баланс між роботою та сім'єю полегшення виходу на роботу з відпустки по догляду за дитиною боротьба з відмиванням коштів менеджмент фінансових злочинів проведення антикорупційної політики відповідальний маркетинг

	розширення кордонів КСВ
Berenberg	підтримка та нагородження соціально відповідальних установ
Commerzbank	підтримка здоров'я співробітників, управління стресами робота з політиками та академічними та дослідницькими установами зменшення викидів вуглекислого газу, відмова від одноразових стаканчиків
Aozora Bank	відпустки при бажанні здійснювати волонтерську діяльність сертифікація персоналу, який працює з особами з інвалідністю; системи перетворення мови на текст Брегеля програми стажування студентів, залучення випускників робота вдома та мобільна робота
Sumitomo Mitsui Financial Group	екологічна освіта
Societe Generale	«зелені» облігації

Укладено за джерелом [4]

Закордонні банки-лідери спонукають організації до ведення соціально відповідального бізнесу та відзначають таку діяльність щорічною премією.

Серед десяти провідних банків України тільки три щорічно звітують перед стейкхолдерами, а саме: АТ «Райффайзен Банк Аваль», АБ «Укргазбанк» та ПАТ «Креді Агріколь Банк».

Таблиця 2

Напрямки реалізації КСВ в банківській системі України

Найменування банку	Поточна політика КСВ	Напрямки реалізації КСВ
АТ «Ощадбанк»	Захист незахищених категорій населення	-інклюзивні відділення; - соціальні кредити; - допомога особам з вадами зору; - допомога співробітниками банку тяжкохворим дітям; - навчання у сфері фінансових послуг; - реконструкція та оновлення об'єктів тощо
АТ «Райффайзен Банк Аваль»	диверсифікована	- прозоре ведення бізнесу; - соціальний захист співробітників, аналіз задоволення роботою; - економія всіх видів ресурсів; - спонсорство, благодійництво в різних сферах; - формування екологічно свідомої поведінки
АТ «Укргазбанк»	Екологія	-ековідділення, екокредити, випуск екологічно чистих платіжних карток; - фінансування енергозберігаючих проектів
АТ «Альфа-банк»	Допомога дітям-сиротам та тяжкохворим дітям	Корпоративне волонтерство
АТ КБ «ПриватБанк»	Фрагментарно іміджева	- здоров'я та безпека співробітників; - благополуччя та розвиток співробітників; - розвиток місцевих спільнот;

		- довкілля та енергоефективність; - взаємодія з зацікавленими сторонами; - корпоративне волонтерство; - якість продукції та послуг; - бізнес-етика
ПАТ «Креді Агріколь Банк»	філантропічна	- розвиток людського капіталу; - пільгові умови надання банківських послуг співробітникам банку; - щомісячний день донора; - благодійна допомога неприбутковим установам, дитячим будинкам; - підтримка сектору енергоефективності; - спонсорство у сфері культури, навчання, ІТ-технологій, агробізнесу

Укладено за джерелом [4]

Як правило, велика частина процедур, що регулюють різні аспекти КСВ, зафіксована у внутрішніх документах компанії (стратегіях, політиках, положеннях і т.д.). Це так звані організаційні механізми управління КСВ, важливість яких особливо велика для великих компаній. Одночасно з цим існує цілий ряд механізмів, що формують ціннісні пріоритети, націлених на підвищення прихильності принципам КСВ керівництва компанії і співробітників всіх рівнів.

Компанії фінансового сектору стикаються з цілою низкою нефінансових ризиків, джерело яких полягає в свободі зацікавлених сторін вибирати свою поведінку по відношенню до компанії.

Найбільш поширеними нефінансовими ризиками є:

- Соціально-трудові ризики - зниження ефективності бізнесу в наслідок відтоку кваліфікованого персоналу, а також наростання соціальної напруженості в регіонах присутності компанії внаслідок непопулярних рішень щодо персоналу і об'єктів соціальної інфраструктури.
- Екологічні ризики - негативні наслідки для бізнесу (Аж до припинення діяльності) внаслідок нанесення шкоди навколишньому середовищу, створення загрози життю та здоров'ю населення.
- Репутаційні ризики - зниження доходів внаслідок негативної громадської думки і зниження довіри до компанії
- Ризики корпоративного управління - загроза зниження вартості компанії в результаті низької якості роботи органів управління, відсутність чітких процедур взаємовідносин акціонерів і менеджменту, прозорості в розкритті інформації.

- Ризики правового регулювання (зміни законодавства) - зміна вимог до ведення господарської діяльності з широкого спектру питань: від ліцензування і оподаткування до взаємин роботодавця і працівника і нормативів по впливів на навколишнє середовище.

- Політичні ризики - сукупність політичних, адміністративних, національних подій, здатних спричинити за собою фінансові і інші втрати компанії.

Фінансовий сектор відреагував на посилення ролі КСВ появою практики відповідального фінансування.

Її особливістю є облік в процесі прийняття рішень о виділенні фінансування з урахуванням не тільки економічної рентабельності, але також екологічних і соціальних факторів.

У широкому сенсі відповідальне фінансування передбачає врахування фінансовими організаціями екологічних і соціальних факторів в процесі вкладення коштів.

Одним з проявів відповідального фінансування є інвестиції в соціально та екологічно значимі проекти, такі як будівництво доступного житла або підвищення енергоефективності тощо.

При інвестуванні на ринку цінних паперів ряд фінансових інститутів також враховують результативність емітентів з широкого кола питань, пов'язаних зі сталим розвитком.

При проектному фінансуванні процедури відповідального фінансування включають в себе оцінку впливу, яке може надати фінансований проект на стан довкілля та якість життя місцевих громад на території його реалізації, а в ряді випадків і в більш глобальному масштабі.

Для проектів з високим рівнем екологічного та соціального впливу від організації-позичальника будуть потрібні розробка і реалізація плану з управління можливими ризиками. В деяких випадках процедури відповідального фінансування також передбачають проведення консультацій з місцевим населенням і прийом скарг від жителів, чиї інтереси можуть бути порушені. Крім того, реалізація проекту повинна супроводжуватися постійним моніторингом та оцінкою його екологічної безпеки і соціальної прийнятності.

Фінансові інститути використовують різні підходи до інтеграції принципів відповідального фінансування в свою діяльність. Одні роблять вибір на користь розробки та впровадження власних внутрішніх процедур, інші розвивають цю діяльність в рамках приєднання до різних ініціатив, серед яких найбільшого поширення отримали Принципи Екватора.

В ході прийняття інвестиційних рішень фінансові інститути можуть орієнтуватися на індекси сталого розвитку, розроблених для оцінки рівня соціальної відповідальності компаній, самими відомими серед яких є Dow Jones Sustainability Index (DJSI) і FTSE4GOOD [5,6].

Принципи відповідального фінансування отримують сьогодні все більш широке поширення в міжнародному діловому співтоваристві і активно просуваються такими авторитетними організаціями, як Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), а також регіональними банками розвитку, включаючи Європейський банк реконструкції та розвитку, Африканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку і т.д. За ними нові практики переймають приватні і державні банки.

Принципи Екватора (ПЕ) - це 10 принципів, які разом представляють собою систему управління кредитними ризиками, а саме екологічними і соціальними ризиками при проектному фінансуванні.

Принципи застосовуються у випадках, коли капітальні проектні витрати становлять не менше 10 млн доларів США. фінансові інститути добровільно беруть на себе зобов'язання щодо дотримання ПЕ, які допомагають їм приймати відповідальні рішення з урахуванням факторів ризику.

Фінансові організації приймають Принципи Екватора для того, щоб фінансовані ними проекти розроблялися на принципах соціальної відповідальності і відповідно до розумних методами управління впливом на навколишнє середу. Для фінансових організацій Принципи Екватора - це загальна точка відліку і основа для реалізації власних принципів внутрішньої соціальної та екологічної політики, процедур і стандартів, пов'язаних з діяльністю в сфері проектного фінансування.

Принципи Екватора також поширюються на консультативну діяльність в сфері проектного фінансування. Організації, які взяли ПЕ, зобов'язуються доносити до відомостей позичальників зміст, порядок і переваги застосування ПЕ і вимагати від позичальників підтвердження їх намірів дотримуватися вимог ПЕ при наступному зверненні за фінансуванням.

Зобов'язання дотримуватися Принципи Екватора взяли на себе 72 фінансові організації з 27 країн, діяльність яких поширюється на 70% міжнародного боргового проектного фінансування ринків, що розвиваються.

Найбільшу частку в цьому списку складають організації Європи (47%), другу за величиною (17%) - організації Північної Америки.

Фінансові інститути приймають Принципи Екватора на добровільній основі. Але, прийнявши їх, зобов'язуються здійснити заходи щодо їх реалізації. Для приєднання необхідно заповнити відповідну угоду і форму з контактною інформацією та направити їх до Секретаріату ПЕ [7].

Серед фінансових інститутів, які використовують Керівництво GRI для підготовки звітності, Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), Asian Development Bank (ADB), InterAmerican Development Bank (IDB), Європейський банк реконструкції і розвитку (EBRD), Bank of America Corp., Європейський інвестиційний банк (EIB), Державний банк розвитку Китаю (всього понад 200 зарубіжних фінансових інститутів).

Керівництво GRI доповнюють галузеві програми, які містять рекомендації по його застосуванню в контексті конкретних галузей, а також показники результативності, специфічні для даних галузей.

Список літератури.

1. Декларация саммита «Группы двадцати» по финансовым рынкам и мировой экономике. URL: <http://archive.kremlin.ru/events/articles/2008/11/209291/209303.shtml>
2. Содействие более долгосрочному инвестированию институциональными инвесторами: отдельные вопросы и меры политики. URL: <http://www.oecd.org/daf/fin/private-pensions/48616812.pdf>
3. ISO 26000. URL: <http://www.iso.org/iso/home.html>
4. Олійник Л.В. РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ. *Фінанси, облік, банки*, 2019.№1. С.57-67
5. S&P Global. URL: <https://www.spglobal.com/esg/performance/indices/>
6. FTSE Russell. URL : <https://www.ftserussell.com/products/indices/ftse4good>
7. Принципи Екватора. URL: <https://equator-principles.com/>